

صفحه اول به ترتیب ذکر مطالب چاپ شده است. انتشار این روزنامه تا سال ۱۳۲۵ قمری ادامه داشته است.

۴. تربیت

این روزنامه به صاحب امتیازی و مدیریت میرزا محمدحسین خان فروغی (اصفهانی) ملقب به ذکاءالملک در تهران تأسیس شد. تربیت علاوه بر مقالات سودمند و مفید، پیوسته طرف توجه دانشمندان بوده و بخصوص از لحاظ نثر فارسی و زیبایی خط کمتر در میان روزنامه‌های فارسی زبان، نظیر و مانند دارد.

شماره اول آن در چهار صفحه به قطع بزرگ با چاپ سنگی به خط نستعلیق خوب و کاغذ مرغوب در تاریخ یازدهم رجب ۱۳۱۴ قمری و به صورت هفتگی منتشر شده است. سال اول روزنامه تربیت با شماره ۵۰ به پایان می‌رسد و سال دوم با شماره ۵۱ آغاز می‌گردد. شماره ۱۱۱ تربیت پس از یکماه تعطیل در صفر ۱۳۱۶ قمری منتشر شده و جمله «به عنایت انجمن معظم» از عنوان روزنامه حذف و در عوض روزنامه آزاد یومیه افزوده شده است. از این شماره مندرجات تربیت بیشتر اخبار داخله و خارجه است. شماره‌های ۱۲۹ و ۱۳۰ پس از چند ماه تعطیل انتشار می‌یابد. از شماره ۱۳۰، روزنامه به وضع سابق یعنی هفتگی منتشر می‌شود و در عنوان آن روزنامه آزاد هفتگی قید می‌گردد. در این سال دو فرشته بالدار روی نام روزنامه قرار گرفته است. در این روزنامه علاوه بر مقالات مفید و ترجمه‌های نافع، پاورقی‌های مفید چه به صورت کتاب و چه به شکل ترجمه از کتب و رسائل خارجی در آن درج شده است.

این روزنامه اولین نشریه آزاد (غیردولتی) در ایران عنوان شده است و تا سال ۱۳۲۵ قمری به انتشار خود ادامه داده است.

۵. جارچی ملت

روزنامه جارچی ملت در تهران به مدیریت آقا سیدحسین ابراهیم‌زاده تأسیس و در سال ۱۳۲۸ قمری منتشر شده است. این هفته‌نامه انتقادی - فکاهی، دارای کاریکاتورهایی می‌باشد. جارچی ملت در سال ۱۳۳۷ قمری پس از یکسال تعطیل و توقیف، در اوایل ماه شعبان به امر دولت از توقیف خارج و اولین شماره از سال یازدهم آن در نیمه شعبان زینت‌بخش مطبوعات گردیده است.

از سال شانزدهم، این روزنامه کم و بیش منتشر گردیده و از سال ۱۳۴۴ قمری شورای عالی فرهنگ، امتیاز روزنامه را در تهران به میرزا علیخان ندائی واگذار کرد و تا سال ۱۳۴۵ نیز انتشار یافت.

۶. جام جم

این روزنامه در تهران به مدیریت حاج سیدرضا رضوی از نمایندگان مجلس شورای ملی در سال ۱۳۲۵ قمری تأسیس شده است. جام جم هفته‌نامه خبری و اجتماعی و مصور است. هر شماره از روزنامه در چهار صفحه به قطع ۶/۵ در ۱۲ سانتیمتر طبع شده است. صفحات اول روزنامه مخصوص درج تصاویر پادشاه سلسله کیان، ساسانیان می‌باشد. جام جم با چاپ سنگی طبع شده و انتشار آن تا سال ۱۳۲۶ قمری ادامه داشته است.

۷. جریده ملی

هفته‌نامه سیاسی و خبری است که در تبریز به مدیریت میرزا علی‌اکبرخان در سال ۱۳۲۴ قمری منتشر شده است. نخستین هفته‌نامه‌ای است که پس از اعلام مشروطیت در تبریز زیر چاپ رفت. عنوان آن چند بار تغییر یافته است. این روزنامه در بدو تأسیس موسوم به روزنامه ملی بوده و پس از نشر چند شماره به نام جریده ملی موسوم و منتشر شده است. جریده ملی در چهار صفحه به قطع ۶/۵ در ۱۲ سانتی‌متر با چاپ سنگی و خط نسخ انتشار یافته است. انتشار آن تا سال ۱۳۲۶ قمری ادامه داشته است.

۸. الجناب

هفته‌نامه سیاسی - اجتماعی مشروطه‌خواه است. الجناب به مدیریت حاج میرسیدعلی جناب در سال ۱۳۲۴ قمری در

در تهران به مدیریت میرزا سید حسن کاشانی در سال ۱۳۲۵ قمری منتشر شده است. در این دوره مدیر کل روزنامه مؤیدالاسلام و دبیر آن آقا شیخ یحیی کاشانی بوده است. سردبیری آن را در بعضی سال‌ها بانو فرخ سلطان کاشانی بعهده داشته است. دوره سوم آن در رشت به مدیریت آقامیرزا سید حسن کاشانی تأسیس و در سال ۱۳۲۷ قمری طبع شده است.

جبل‌المتین معمولاً در ۲۴ صفحه به قطع وزیری بزرگ چاپ شده است. اسم روزنامه به خط نسخ درشت و بالای آن «نامه مقدسه» و در زیر آن سال تأسیس یعنی «۱۳۱۱» ذکر شده است.

جبل‌المتین در این سه دوره انتشار، بیش از سی و دوبار توقیف شده است. نخستین روزنامه‌ای است که بعد از اعلام مشروطیت توقیف شد و انتشار آن تا سال ۱۳۳۰ قمری ادامه داشته است.

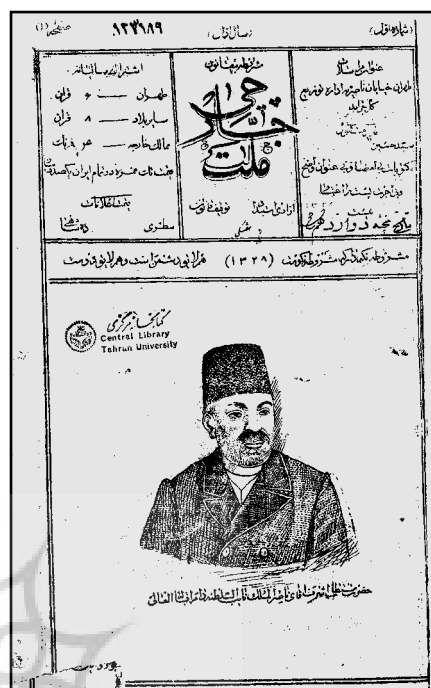
۱۱. الحدید

روزنامه سیاسی - خبری است که دو شماره در هفته منتشر می‌شده است. انتشار این روزنامه به دو دوره تقسیم می‌شود. دوره اول که انتشار آن از ۱۳۱۵ قمری در تبریز به مدیریت سیدحسین خان عدالت آغاز شده است. پس از انتشار دو یا سه شماره تعطیل می‌گردد. در جمادی‌الاول ۱۳۲۳ قمری که به مدیریت سیدمحمد شبستری مجدداً انتشار آن آغاز می‌گردد، دوره دوم محسوب می‌شود.

این روزنامه تا شماره ۱۸ از سال اول با نام حدید و پس از آن با نام الحدید انتشار یافته است. الحدید در هشت صفحه چاپ شده است و هر صفحه از روزنامه دو ستون دارد و در هر شماره در قسمت اول ستون اول، فهرست مندرجات آن شماره چاپ شده است. انتشار این روزنامه تا سال ۱۳۲۴ قمری ادامه داشته است.

۱۲. خورشید

هفته‌نامه سیاسی است که شماره‌های اول آن چاپ سنگی است. این روزنامه به مدیریت میرزا محمد صادق خان تبریزی ملقب به معتمدالسلطان در سال ۱۳۲۵ قمری در مشهد آغاز به کار کرد. در عنوان آن تصویر خورشید دیده می‌شود. خورشید معمولاً در هشت صفحه به قطع وزیری چاپ شده است. در این روزنامه مقالاتی که اغلب متضمن دادخواهی متظلمان نسبت به حکام و مستبدان است، دیده می‌شود. در ستون اول صفحه اول فهرست مندرجات هر شماره چاپ شده است. انتشار این روزنامه تا سال ۱۳۲۹ قمری ادامه داشته است.

اصفهان به چاپ رسید. در سرلوحه آن «روزنامه آزاد هفتگی» دیده می‌شود. این روزنامه در هشت صفحه با خط نستعلیق و چاپ سنگی طبع شده است. مطالب در هر صفحه در دو ستون به رشته تحریر درآمده است. انتشار آن تا سال ۱۳۲۵ قمری ادامه یافته است.

۹. جهاد اکبر

این هفته‌نامه خبری و انتقادی در اصفهان در سال ۱۳۲۵ قمری به مدیریت میرزا علی آقا خراسانی و از شماره ۲۶ سال اول به مدیریت خراسانی و به نویسندگی میرزا محمدعلی علم منتشر شده است. این روزنامه در هشت صفحه با چاپ سنگی و خط نستعلیق روی کاغذ مرغوب چاپ شده است. در هر شماره در زیر عنوان، روزنامه به این صورت معرفی شده است: «جریده‌ای است مطلق و آزاد محرک سلسله حمیت و اتحاد مذهب اخلاق و مخدر از نفاق در مواقع لازمه بیانات نافع علمیه و مقالات ادبیه و سیاسی نیز مندرج خواهد شد.»

هر صفحه از روزنامه در دو ستون و فهرست مندرجات هر شماره در ابتدای ستون اول صفحه اول درج شده است. جهاد اکبر تا سال ۱۳۲۷ قمری انتشار یافته است.

۱۰. جبل‌المتین

هفته‌نامه‌ای است که سه دوره انتشار داشته است. دوره اول آن چاپ سنگی است. در سال ۱۳۱۱ قمری به مدیریت سید جلال‌الدین الحسینی کاشانی ملقب به مؤیدالاسلام در کلکته و

۱۳. خیر الکلام

هفته‌نامه فکاهی است که دو شماره در هفته منتشر شده است. شماره‌های اولیه آن چاپ سنگی است. این روزنامه در سال ۱۳۲۵ قمری به مدیریت «افصح المتکلمین» ملقب به «خیر الکلام» در رشت منتشر شده است. پس از انتشار ۱۲ شماره، به علت مخالفت امیرخان سردار، حاکم گیلان، با مدیر روزنامه از رشت به تهران مهاجرت می‌کند و چند شماره از خیر الکلام در تهران منتشر می‌شود و مجدداً پس از بازگشت او به رشت، در رشت منتشر می‌شود. از معروف‌ترین روزنامه‌های پس از صدور فرمان مشروطیت است. انتشار آن تا سال ۱۳۲۹ قمری ادامه داشت.

۱۴. دانش

روزنامه دانش توسط علیقلی خان مخبرالدوله، وزیر علوم و رئیس مدرسه دارالفنون در سال ۱۲۹۹ قمری در تهران تأسیس شد و در مطبعه مخصوصی که در دارالفنون بوده، طبع و نشر شده است. ماهی دو شماره منتشر می‌شده است. از این روزنامه فقط چهارده شماره چاپ شده است. نمره سوم این روزنامه در چهار صفحه به قطع وزیری با چاپ سنگی و به خط نسخ خوب و با کاغذ ممتاز طبع گردیده است. هر صفحه از روزنامه دوستونی است. در زیر عنوان روزنامه نوشته شده است: «هر کس اخبار و اطلاعات که مربوط به علوم و منوط به تربیت باشد به اداره وزارت علوم بفرستد، به اسم و رسم نوشته خواهد شد.» مندرجات روزنامه دانش بیشتر اخبار وزارتخانه‌های مختلف و قسمت‌های علمی است و در هر شماره دارای پاورقی است. پاورقی روزنامه از شماره سوم شروع گردیده است.

۱۵. دعوة الاسلام

دو هفته‌نامه دینی است که به زبان‌های فارسی و اردو منتشر شده است. دعوة الاسلام به مدیریت سیدمحمدعلی الحسنی داعی الاسلام در بمبئی در سال ۱۳۲۴ قمری منتشر شده است. شماره اول این دو هفته‌نامه در ۱۶ صفحه به قطع خشتی روی کاغذ متوسط با چاپ سنگی و به خط نستعلیق و به صورت دوستونی طبع شده است. شماره‌های بعدی در هشت صفحه منتشر شده است. این نشریه تا سال ۱۳۲۵ قمری انتشار یافته است.

۱۶. روزنامه علمیه دولت علیه ایران

نشریه ماهانه دولتی که در هیأت روزنامه به زبان‌های فارسی، عربی و فرانسه چاپ شده است. این نشریه علمی و خبری است و به مدیریت علیقلی میرزا اعتضادالسلطنه در تهران در سال ۱۲۸۰ قمری منتشر شده است. نخستین نشریه علمی در ایران است. سه دوره انتشار داشته است و پایان انتشار آن سال ۱۲۸۷

قمری بوده است.

۱۷. روزنامه علمی

هفته‌نامه خبری، فرهنگی است که به مدیریت محمدحسن خان صنیع‌الدوله در تهران در سال ۱۲۹۳ قمری انتشار یافت. هر شماره از این روزنامه در چهار صفحه و به خط نسخ طبع شده است. تا شماره هفتم، هر صفحه به دو قسمت تقسیم شده است به طوری که قسمت اعظم بالای هر صفحه سه ستونی و قسمت پایین آن دوستونی است. در بخش دوستونی ترجمه آثار نویسندگان دیده می‌شود و در بخش سه ستونی، اخبار مختلف طبع شده است و از شماره هفتم صفحات دوستونی است. در بالای عنوان روزنامه تصویر فرشته‌ای بالدار دیده می‌شود که کتاب باز شده‌ای در دست دارد و روی آن حدیث «قال النبی انا مدینه العلم و علی بابها» نوشته شده است. انتشار آن تا سال ۱۲۹۷ قمری ادامه داشته است.

۱۸. روزنامه ملت سنیه ایران

در شماره اول این روزنامه با این عنوان و پس از آن با عنوان روزنامه ملتی منتشر شده است. نشریه خبری است که به صورت هفتگی و ماهانه منتشر شده است. این روزنامه به مدیریت علیقلی میرزا اعتضادالسلطنه در تهران در سال ۱۲۸۳ قمری منتشر شده است. این روزنامه به ادبیات و خبرهای دربار وقت، توجه زیادی داشت. انتشار آن تا سال ۱۲۸۷ قمری ادامه داشته است.

روزنامه در تهران در سال ۱۳۱۴ قمری انتشار یافت. برخی از شماره‌های این روزنامه به صورت هشت صفحه‌ای و بیشتر شماره‌های آن چهار صفحه‌ای می‌باشد. در صفحه اول این روزنامه، تصویری از شخصیت‌های برجسته آن دوره چاپ شده است. صفحه شمار این روزنامه به صورت مسلسل می‌باشد و مطالب با خط نستعلیق نگارش شده است. انتشار این روزنامه تا سال ۱۳۱۸ قمری ادامه داشت.

۲۲. شرف

روزنامه مصوری است که یک شماره در ماه چاپ می‌شده است. این روزنامه به مدیریت محمدحسن در تهران در سال ۱۳۰۰ قمری شروع به انتشار کرد. هر شماره از روزنامه در چهار صفحه با خط نستعلیق و قطع ۲۵ در ۳۸ سانتیمتر با چاپ سنگی طبع و توزیع شده است. صفحه شمار این روزنامه به صورت مسلسل می‌باشد. انتشار آن تا سال ۱۳۰۹ قمری ادامه یافت.

۲۳. شکوفه

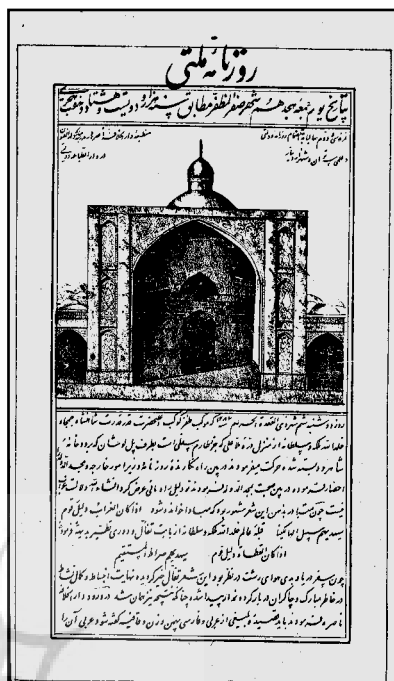
دو هفته‌نامه مصور ویژه بانوان است که صاحب امتیاز آن آقامیرزا سید رضی رئیس الاطباء و مدیر و سردبیر آن بانو مزین السلطنه دختر ایشان بوده است. این روزنامه در تهران در سال ۱۳۳۰ قمری چاپ شده است و دومین نشریه‌ای است که توسط بانوان و برای آن‌ها انتشار یافته است. این نشریه در چهار صفحه سه ستونی و با خط نستعلیق و در قطع ۲۱ در ۳۵ سانتیمتر طبع و توزیع شده است. در زیر عنوان روزنامه نوشته است: روزنامه‌ایست اخلاقی، ادبی، حفظ الصحه، اطفال، خانه‌داری، بچه‌داری، مسلک مستقیمش تربیت دوشیزگان و تصفیه اخلاق زنان راجع به مدارس نسوان می‌باشد. انتشار آن تا سال ۱۳۳۴ قمری ادامه داشته است.

۲۴. عدالت

هفته‌نامه سیاسی است که صاحب امتیاز آن میرزا محمدخان ملقب به حکاک‌باشی و مدیر و نویسنده آن سید حسین خان تبریزی ملقب به عدالت بوده و در تبریز در سال ۱۳۲۳ قمری انتشار یافت. هر شماره از آن در هشت صفحه به صورت دو ستونی و با خط نستعلیق و نسخ، طبع و توزیع شده است. انتشار آن تا سال ۱۳۲۵ قمری ادامه داشته است.

۲۵. فرهنگ اصفهان

این روزنامه به مدیریت میرزا تقی‌خان سرتیپ حکیم‌باشی به صورت هفتگی با محتوای خبری، فرهنگی در دارالطبایع دروازه دولت در اصفهان در دوم جمادی‌الاول ۱۲۹۶ قمری منتشر شده

۱۹. زاینده رود

هفته‌نامه سیاسی، خبری است که به مدیریت میرزا سیدعبدالحسین معین‌الاسلام خوانساری ملقب به زاینده‌رود و میرزا محمدتقی ادیب‌خراسانی در اصفهان در سال ۱۳۲۷ قمری منتشر شده است. این روزنامه در هشت صفحه دوستونی با خط نسخ طبع شده است و در صفحه هشتم آن تصویر دارد.

۲۰. شاهنشاهی

هفته‌نامه مصور علمی و اجتماعی است. این روزنامه به مدیریت میرزا عبدالحسین خان ملقب به ملک‌المورخین در تهران در سال ۱۳۲۳ قمری چاپ شده است. هر شماره از این هفته‌نامه مشتمل بر چهار صفحه می‌باشد که صفحات دوم تا چهارم آن دوستونی است و با خط نستعلیق تحریر شده است. در زیر عنوان آن نوشته شده: این روزنامه مخصوص دانشمندان است. مطالب علمی و سیاسی مندرج می‌شود با امضای نگارنده. در صفحه اول هر شماره تصویر یکی از شخصیت‌های مهم آن روزگار درج شده است. در بخش ابتدایی صفحه اول، فهرست مندرجات آن شماره چاپ شده است. این روزنامه تا سال ۱۳۲۵ قمری به انتشار خود ادامه داده است.

۲۱. شرافت

نشریه مصور دولتی است که به صورت ماهانه منتشر شده است. مدیریت آن را محمد باقرخان ملقب به اعتمادالسلطنه برعهده داشت. پس از تعطیل شدن هفته‌نامه شرف انتشار یافت. این

سنگی طبع شده است و از شماره ۵ به بعد در قطع ۲۹ × ۴۵ سانتیمتر انتشار یافته است. بالای عنوان روزنامه، تصویر تاج و ستاره دیده می‌شود و به صورت قوسی عبارت «The Koukabe Nasseri» نوشته شده است.

۲۹. گلستان

روزنامه سیاسی محافظه کار است که به صورت هفته‌نامه منتشر شده است و قسمت‌هایی از آن به صورت سنگی چاپ شده است. این روزنامه به مدیریت ملک‌المحققین تقوی و سید محمدتقی گلستان در شیراز در سال ۱۲۹۷ شمسی انتشار یافته است. گلستان طرفدار کارگران و رنجبران است. در زیر عنوان عبارت «این گلستان همیشه خوش باشد» دیده می‌شود. هر شماره از روزنامه در چهار صفحه به صورت چهار ستونی و خط نستعلیق و در قطع ۲۶ در ۴۲ سانتیمتر طبع و توزیع شده است. انتشار روزنامه گلستان تا سال ۱۳۴۲ شمسی ادامه داشته است.

۳۰. مظفری

هفته‌نامه ناسیونالیستی مصور است. این روزنامه به مدیریت آقامیرزا عبدالحمیدخان تقفی ملقب به متین السلطنه در بوشهر در سال ۱۳۱۹ قمری منتشر شده است. مدتی مدیر آن میرزا علی‌آقا شیرازی ملقب به لبیب‌الملک بود. سه دوره انتشار داشته است. هر شماره از روزنامه دارای ۱۶ صفحه و در بعضی از شماره‌ها به صورت دوستونی و خط نستعلیق و در قطع ۱۹ در ۲۷ سانتیمتر طبع شده است.

صفحه‌شمار شماره‌های مختلف آن مسلسل‌وار است. در ستون اول صفحه اول فهرست مندرجات همان شماره درج شده است. تا سال سوم به صورت چاپ سنگی و پس از آن به صورت چاپ سربی در قطع ۲۶ در ۳۵ سانتیمتر طبع شده است. در این جریده از مطالبی مفیده راجع به صنعت و تجارت و مقالات علمیه و ادبیات بحث شده است. انتشار آن تا سال ۱۳۳۰ قمری ادامه داشته است.

۳۱. معارف

معارف توسط ارگان انجمن معارف در تهران در سال ۱۳۱۶ قمری منتشر شده است. حاوی مطالب و اخبار فرهنگی و مدارس است. هر شماره از روزنامه در چهار صفحه دوستونی و با خط نسخ و در قطع ۲۱ در ۳۵ سانتیمتر طبع و توزیع شده است. انتشار آن تا سال ۱۳۱۸ قمری ادامه داشته است.

۳۲. مفتاح الظفر

هفته‌نامه سیاسی علمی است. صاحب امتیاز آن سید جلال‌الدین

است. محرر روزنامه، میرزا عبدالرحیم متخلص به افسر می‌باشد. هر شماره از این روزنامه در چهار صفحه به صورت سه ستونی و به خط نستعلیق خوب و روی کاغذ مرغوب به قطع ۳۵ در ۴۸ سانتیمتر منتشر شده است.

۲۶. کشکول

هفته‌نامه سیاسی فکاهی مصور است و به مدیریت مجدالاسلام کرمانی در دو دوره انتشار در شهرهای تهران و اصفهان در سال ۱۳۲۵ قمری منتشر شد. در بالای عنوان، تصویر کشکولی دیده می‌شود که روی آن نوشته شده است: «همه چیز دارد». هر شماره از روزنامه در چهار صفحه با خط نستعلیق و به صورت دوستونی و قطع ۲۱ در ۳۵ سانتیمتر منتشر شده است. زیر عنوان روزنامه نوشته شده است: «این روزنامه از قید رسمیت و صحت و مسؤولیت به کلی خارج است. ابتدا با شخص خاصی طرف نیست و عرضش برانداختن عادات زشت بربریت و مجری ساختن رسوم تمدن و تربیت است. هر یک از دانشمندان که صور موهون خنده‌آمیز عبرت‌انگیزی که به کسی برنخورد طرح نموده به اداره بفرستد، درج و ترسیم خواهد شد.» انتشار این روزنامه تا سال ۱۳۲۷ قمری ادامه داشته است.

۲۷. کوبک دری ناصری

هفته‌نامه خبری مصور مشروطه‌خواه است. این نشریه به مدیریت آقا میرزا محمد ناظم‌الاسلام کرمانی در تهران در سال ۱۳۲۵ قمری منتشر شد. این نشریه به جای «نوروز» منتشر شده است. در بالای عنوان کوبک دری ناصری، واژه نوروز هم دیده می‌شود. در زیر عنوان نوشته شده است: «در این جریده از مطالب علمی و ادبی و سیاسی و تاریخی و قواعد عامه و وقایع امور متعلقه به مدارس بحث می‌شود. سالی ۴۰ غره طبع و توزیع می‌شود.» هر شماره از روزنامه در هشت صفحه و به صورت دوستونی و در قطع ۲۰ در ۳۴ سانتیمتر و با خط نسخ و چاپ سنگی طبع و توزیع شده است. در ستون اول صفحه اول هر شماره، فهرست مندرجات همان شماره دیده می‌شود.

۲۸. کوبک ناصری

هفته‌نامه خبری اجتماعی است که به مدیریت میرزا مصطفی شیخ‌الاسلام بهبهانی در بمبئی در سال ۱۳۰۹ قمری منتشر شده است. در زیر عنوان روزنامه آمده است: «در این اخبارنامه از هر گونه حوادث و وقایع و سیاسیات مدن و پلیتیک دول منافع عمومی از علم و حکمت و تجارت و فلاح و صنایع و بدایع نوشته می‌شود.» هر شماره از روزنامه در هشت صفحه سه ستونی و به قطع ۳۴ در ۵۰ سانتیمتر و با خط نستعلیق و چاپ

همان شماره چاپ شده است.

۳۴. ندای اسلام

روزنامه سیاسی است که مدیریت آن را سیدضیاءالدین طباطبایی یزدی بر عهده داشت. ندای اسلام در شیراز در سال ۱۳۲۵ قمری به صورت دو شماره در هفته طبع و توزیع می‌شده است. در زیر عنوان نوشته شده است: «این روزنامه به کلی آزاد است و مطالب سیاسی و قوانین اساسی و مقالات علمی و ادبی و تجارتي که مفید به حال ملت و منافی به شرع نباشد پذیرفته و درج و مذاکرات مجلس ملی فارس و اخبار داخله و تلگرافی ذکر خواهد شد». در بالای عنوان عبارت «جریده مقدسه» آمده است. هر شماره از روزنامه در چهار صفحه دستونی و با خط نسخ و قطع ۲۱ در ۲۹ سانتیمتر چاپ شده است. تا شماره ۱۶ با جوهر سبز و از شماره ۱۷ به بعد با جوهر مشکی چاپ شده است. انتشار این روزنامه تا سال ۱۳۲۸ قمری ادامه داشته است.

۳۵. وطن

هفته‌نامه سیاسی، خبری است. این روزنامه به مدیریت ملک‌المورخین در تهران در سال ۱۳۲۴ قمری انتشار یافت. در زیر عنوان نوشته شده است: «این روزنامه از قید رسمیت به کلی آزاد است». هر شماره از روزنامه در چهار صفحه به صورت دستونی با خط نسخ روی کاغذ مرغوب و در قطع ۲۱ در ۳۴ سانتیمتر منتشر شده است. در ستون اول صفحه اول هر شماره، فهرست مندرجات آن شماره درج شده است. انتشار این روزنامه تا سال ۱۳۲۵ قمری ادامه یافت.

۳۶. وقایع اتفاقیه

هفته‌نامه مصور سیاسی، خبری است. معروف به روزنامه اخبار دارالخلافة (به معنی روزنامه خبرهای پایتخت)، به همت میرزا تقی‌خان امیر کبیر انتشار یافت. مدیر آن میرزا جبار خان تذکره‌چی معروف به ناظم‌الهام خوئی، ادوارد برجیس و ابوالحسن غفاری ملقب به صنیع‌الدوله بودند. پس از نشر ۴۷۱ شماره، عنوان آن به «دولت علیه ایران» و از شماره ۵۹۳ به «روزنامه دولتی» مبدل گردید. این روزنامه در تهران در سال‌های ۱۲۶۷ قمری لغایت ۱۲۸۷ منتشر شده است.

ب - مجلات

۱. الاسلام

فصلنامه دینی است. مدیریت آن بر عهده شیخ محسن فقیه شیرازی بود. این نشریه در شیراز در سال ۱۳۴۱ قمری انتشار یافت. هر شماره از نشریه در ۴۰ صفحه با خط نستعلیق و در

الحسینی کاشانی ملقب به مؤیدالاسلام و مدیر آن میرزا سید حسین کاشانی است. این روزنامه در کلکته در سال ۱۳۱۵ قمری انتشار یافته است. در زیر عنوان روزنامه نوشته شده است: «این روزنامه ملی کلیه بخشش علمی است، فقط هر نسخه یک مقاله در سیاسی و بعضی اخبارات مفیده از صنایع بدیعه و غیره مذاکره خواهد شد». هر شماره از روزنامه در ۱۶ صفحه دستونی با خط نستعلیق و در قطع ۲۱ در ۳۴ سانتیمتر طبع شده است. شماره‌گذاری صفحات در شماره‌های مختلف آن مسلسل‌وار است. انتشار این روزنامه تا سال ۱۳۱۶ قمری ادامه داشته است.

۳۳. ناصری

روزنامه خبری نیمه‌رسمی است که سه شماره در هفته منتشر شده است. این روزنامه به مدیریت آقامیرزا محمد ندیم‌باشی و اقبال‌الکتاب و مسعودخان آجودان در تبریز در سال ۱۳۱۱ قمری انتشار یافته است. در بالای عنوان روزنامه، تصویر شیر و خورشید دیده می‌شود. در زیر عنوان نوشته شده است: «این روزنامه مطلقاً از مطالب دولتی و پولتیک داخله و اموری که به این دو فقره مدخلیت داشته باشد، سخن نخواهد راند و مقصود کلی از طبع و نشر آن انتشار برخی مطالب مربوط به علوم و تمدن و تجارت است». هر شماره از روزنامه در هشت صفحه دستونی با خط نستعلیق و در قطع ۲۲ در ۳۵ سانتیمتر چاپ شده است و صفحه‌شمار شماره‌های مختلف آن مسلسل‌وار است. در ستون اول صفحه اول هر شماره، فهرست مندرجات

قطع ۱۲ در ۲۰ سانتیمتر انتشار یافته است. انتشار آن تا سال ۱۳۵۰ قمری ادامه یافت.

۲. الاسلام

مجله ماهانه دینی است که به مدیریت سیدمحمدعلی داعی الاسلام در اصفهان در سال ۱۳۲۰ قمری انتشار یافته است. عبارت گفت‌وگوی صفاخانه اصفهان در سرلوحه درج شده است. به این دلیل عده‌ای لقب گفت‌وگوی صفاخانه اصفهان را به این مجله داده بودند. هر شماره از مجله در ۱۶ صفحه به خط نستعلیق و در قطع ۱۸ در ۲۱ سانتیمتر طبع شده است. صفحه شمارشماره‌های گوناگون آن مسلسل‌وار است.

۳. خاور

مجله ماهانه علمی و ادبی است که به مدیریت میرزا محمودخان عرفان در شیراز در سال ۱۳۳۸ قمری انتشار یافته است. در پشت جلد هر شماره، فهرست مندرجات آن شماره درج شده است. هر شماره از مجله در ۴۰ صفحه به خط نستعلیق و در قطع ۱۳ در ۱۹ سانتیمتر چاپ شده است. انتشار آن در سال ۱۳۳۹ قمری پایان یافته است.

۴. دنیای ایران

مجله ماهانه ادبی است که به مدیریت حبیب‌الله نوبخت بهارستان در شیراز در سال ۱۳۳۸ قمری انتشار یافته است. در پشت جلد هر شماره، فهرست مندرجات آن شماره درج شده است. هر شماره از مجله در ۳۲ صفحه به خط نستعلیق و در قطع ۱۴ در ۲۱ سانتیمتر چاپ شده است. انتشار آن در سال ۱۳۴۱ قمری پایان یافته است.

۵. زبان زنان

مجله ماهانه ویژه بانوان است. به دو صورت چاپ سنگی و سربی طبع شده است به این معنی که شماره‌های قدیمی‌تر چاپ سنگی و پس از آن چاپ سربی می‌باشد. سردبیر و صاحب امتیاز آن صدیقه دولت آبادی است. در تهران انتشار یافته است. اولین مجله‌ای است که کلمه «زن» در عنوان آن بکار رفته. ادامه انتشار روزنامه (دو هفته نامه) زبان زنانی است که خانم صدیق دولت‌آبادی در اصفهان در سال‌های ۱۲۹۸ لغایت ۱۲۹۹ شمسی منتشر کرده‌اند. دو دوره انتشار داشته است. بعضی از شماره‌های نشریه در ۳۲ صفحه با خط نستعلیق و در قطع ۱۴ در ۲۱ سانتیمتر با چاپ سنگی طبع و توزیع شده است. در پشت جلد نشریه، فهرست مطالب درج شده است.

۶. فلاحات مظفری

این مجله به صورت دو هفته‌نامه مصور به صاحب‌امتیازی فخریم السلطنه، رئیس کل فلاحات دولت، در جمادی‌الاولی ۱۳۱۸ قمری در پانزدهم هر ماه در تهران طبع و توزیع می‌شد. بعضی از شماره‌های آن (شماره‌های سوم، چهارم و پنجم) به صورت چاپ سنگی با خط نستعلیق در قطع ۱۸ در ۲۱ سانتیمتر و در ۱۶ صفحه منتشر شده است.

صفحه شمار شماره‌های گوناگون آن مسلسل‌وار است. روی جلد و در صفحه اول مجله، روی واژه «فلاحات مظفری» که درون سنبل گندم درج شده است، تصویر شیر و خورشید دیده می‌شود. در زیر عنوان روی جلد نوشته شده: «این جریده در تحت حمایت مخصوص بندگان اعلیحضرت قوی شوکت اقدس شاهنشاهی خلدالله ملکه و سلطانه» است.

۷. کمال

نشریه علمی ادبی است که سه شماره در ماه به مدیریت میرزا حسن طبیب‌زاده تبریزی ملقب به کمال در سال ۱۳۱۷ قمری انتشار یافته است. این نشریه در دوره انتشار با فاصله و تغییر محل نشر داشته است. دوره اول در تبریز و دوره دوم در قاهره (مصر) چاپ شده است. هر شماره از نشریه در هشت صفحه به صورت دستونی و خط نستعلیق و در قطع ۱۸ در ۲۲ سانتیمتر طبع شده است. انتشار آن تا سال ۱۳۲۳ قمری ادامه داشت.

۸. گنجینه فنون

مجله علمی و ادبی است. صاحب امتیاز آن میرزا محمدعلی‌خان تربیت و مدیر آن سیدحسن تقی‌زاده است. اولین مجله در ایران است. این مجله در تبریز در ۲۴ شماره در سال‌های ۱۳۲۰ لغایت ۱۳۲۱ قمری انتشار یافته است. انتشار آن به صورت دو شماره در ماه بوده است. لازم به ذکر است که این مجله توسط کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران در سال ۱۳۸۱ تجدید چاپ شده است.

۹. نوروز

هفته‌نامه‌ای است که به مدیریت میرزا محمد ناظم‌الاسلام کرمانی انتشار یافته است. پس از یک سال و نیم با عنوان روزنامه کوکب دری ناصری ادامه انتشار داد. نوروز در تهران در سال‌های ۱۳۲۰ لغایت ۱۳۲۲ قمری انتشار یافت. هر شماره از این نشریه در هشت صفحه و به صورت دو ستونه و به خط نسخ روی کاغذ مرغوب و به قطع ۱۷ در ۲۱ سانتیمتر طبع شده است. در ستون اول صفحه اول هر شماره، فهرست مندرجات درج شده است.